

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 1605/2023
10.05.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Гордане Комненић, председника већа, др Илије Зиндовића и Мирјане Андријашевић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији су пуномоћници Милош Радојевић и Александар Милуновић, адвокати из ..., против туженог Дома здравља „Крагујевац“ у Крагујевцу, кога по овлашћењу Државног правобраниоца заступа директор Василије Антић, ради исплате, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 2761/22 од 22.11.2022. године, у седници већа одржаној дана 10.05.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 2761/22 од 22.11.2022. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Крагујевцу П1 1442/21 од 07.04.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиље и обавезан тужени да тужиљи на име накнаде трошкова за исхрану у току рада за период од септембра 2018. године закључно са јуном 2021. године, исплати појединачне месечне износе са законском затезном каматом, у висини и на начин ближе одређен тим ставом изреке. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље којим је тражила да се обавезе тужени да јој на име трошкова за исхрану у току рада за период од септембра 2018. године, закључно са јуном 2021. године исплати преко досуђених износа из става првог изреке, појединачне месечне износе са законском затезном каматом у висини и на начин ближе одређен тим ставом изреке. Ставом трећим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиље и обавезан тужени да тужиљи на име накнаде трошкова за регрес за коришћење годишњег одмора за период од јуна 2018. године, закључно са јуном 2021. године, исплати појединачне месечне износе са законском затезном каматом, у висини и на начин ближе одређен тим ставом изреке. Ставом четвртим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље којим је тражила да се обавезе тужени да јој на име трошкова за регрес за коришћење годишњег одмора за период од јуна 2018. године, закључно са јуном 2021. године, исплати преко досуђених износа из става трећег изреке појединачне месечне износе са законском затезном каматом, у висини и на начин ближе одређен тим ставом изреке. Ставом петим изреке, обавезан је тужени да тужиљи накнади парничне трошкове у износу од 55.000,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 2761/22 од 22.11.2022. године, ставом првим изреке, преиначена је пресуда Основног суда у Крагујевцу П1 1442/21 од 07.04.2022. године у ставовима један, три и пет изреке и одбијен је тужбени захтев тужиље којим је тражила да се обавезе тужени да јој на име накнаде трошкова за исхрану у току рада за период од септембра 2018. године закључно са јуном 2021. године, исплати појединачне месечне износе са законском затезном каматом у висини и на начин ближе одређен овим ставом изреке. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље којим је тражила да се обавезе тужени да јој на име накнаде трошкова за регрес за коришћење годишњег одмора за период од јуна 2018. године, закључно са јуном 2021. године, исплати појединачне месечне износе са законском затезном каматом, у висини и на начин ближе одређен тим ставом изреке. Ставом трећим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје парничне трошкове.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужиља је изјавила благовремену ревизију у односу на преиначујући део пресуде и одлуку о трошковима поступка, због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду, применом одредбе члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/11... 18/20) и утврдио да је ревизија неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиља је у радном односу код тужене на радном месту „...“, са коефицијентом за обрачун плате од 6,83. Тужена је тужиљи обрачунавала плату у складу са Законом о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 35/01... 86/19), тако што је коефицијент радног места множен са прописаном основицом за сваки месец. Тако утврђена основна зарада је била нижа од минималне зараде па је тужена вршила исплату тужиљи плате у висини минималне зараде за пун фонд сати, додавши на обрачунску листу категорију „додатак мин. зарада“. У обрачунским листама за утужени период од 01.06.2018. до 30.06.2021. године, нису исказане накнаде за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора, нити је исказан део коефицијента који се односи на ове накнаде. Вештачењем од стране судског вештака економско-финансијске струке, утврђена је висина потраживаних накнада за утужени период у две варијанте и то: у првој, по основу параметара из Општег колективног уговора из 2008. године, а по другој на основу параметара прописаних Колективним уговором за запослене у здравственим установама („Службени гласник РС“, бр. 1/15 из 2018. године).

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је тужбени захтев тужиље усвојио и тужену обавезао да јој исплати предметне накнаде, са припадајућом каматом (према налазу вештака из прве варијанте) јер је закључио да у износу минималне зараде према дефиницији члана 111. Закона о раду, не може да буде садржана предметна накнада трошкова, независно од чињенице што је одредбом члана 4. став 1. Закона о платама у државним органима и јавним службама прописано да

кофицијент изржава сложеност послова, одговорност, услове рада и стручну спрему, а став 2. истог члана, да коефицијент садржи и додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора. Даље, првостепени суд закључује да у ситуацији када је тужени тужилји исплаћивао минималну зараду, следи да тужилји нису исплаћени трошкови за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора, због чега је тужени, као послодавац дужан да јој те трошкове исплати у износу утврђеном вештачењем, у недостатку конкретне регулативе према критеријума из одредби ОКУ („Службени гласник Републике Србије“ број 22/97).

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду тако што је тужбени захтев тужилје одбио применом одредбе члана 4. став 2. Закона о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 34/01 ... 86/19), којом је прописано да накнада на име регреса и исхране у току рада урачуната у коефицијент радног места, а коефицијенте прописане Уредбом Владе Републике Србије, при чему Посебан колективни уговор за здравствене установе чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе из 2015. – 2019. године, који су били у примени у спорном периоду нису предвиђали нити прописивали право запослених на накнаду трошкова за исхрану у току рада и трошкова регреса за коришћење годишњег одмора, нити је та права предвиђао претходно важећи Посебан колективни уговор („Службени гласник РС“, бр. 12/09).

По оцени Врховног касационог суда, другостепени суд је правилно применио материјално право.

Закон о раду у одредби члана 105. став 3. прописује да се под зарадом сматрају сва примања из радног односа осим примања из члана 14, 42. став 3. тачке 4. и 5, члана 118. став 1. тачка 1. – 4, члана 119, члана 120. тачка 1. и члана 158. тог Закона. Према одредби члана 118. став 1. тачке 5. и 6. Закона о раду, запослени има право на накнаду трошкова у складу са општим актом и уговором о раду за исхрану у току рада, ако послодавац ово право није обезбедио на други начин и на регрес за коришћење годишњег одмора, а висина трошкова из става 1. тачка 5. тог члана мора бити изражена у новцу (став 2.).

Закон о платама у државним органима и јавним службама, прописао је начин утврђивања плате, додатка, накнада и осталих примања, поред осталог и за запослене у јавним службама које се финансирају из буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе. Плату запослених у јавним службама одређује основна плата коју чини производ основнице за обрачун плате (коју утврђује Влада) и коефицијента (утврђених актом Владе), додатка на плату прописаних тим Законом (минули рад, прековремени рад, теренски додатак, рад ноћу и на дан државних и верских празника) и обавезе које запослени плаћа по основу пореза и доприноса за обавезно социјално осигурање из плате. Према одредби члана 4. став 1. тог Закона, коефицијент плате изржава сложеност послова, одговорност, услове рада и стручну спрему, а према ставу 2. коефицијент садржи и додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора.

Посебан колективни уговор за запослене у здравственим установама из 2015, 2019. и 2020. године предвиђа да уколико основна плата запосленог која је утврђена на

основу основице за обрачуна и исплату плате и коефицијента из прописа о коефицијентима за обрачуна плате за пуно радно време и остварени стандардни учинак, је нижа од минималне зараде, основна плата утврђена на напред описани начин исплаћује се у висини минималне зараде. Исти колективни уговор није прописивао право запослених на накнаду у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора. Исто решење садржано је и у члану 31. Посебног колективног уговора за државне органе („Службени гласник Републике Србије“ број 38/2019, 55/2020), а према одредби члана 48. тог општег акта, запослени може да оствари право на накнаду трошкова за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора од 2020. године, ако се за такву врсту накнаде стекну услови у буџету Републике Србије, тако што висину тих накнада утврђује Влада.

Дакле, регулатива обрачуна и исплате плата у јавним службама у складу са нормама посебног закона, није истоветна регулативи обрачуна и исплате зарада према правилима која се примењују у општем радно-правном режиму, јер појам зараде у одређеним радним срединама и плате нема јединствено значење, што се директно одржава на различитост услова, начина и обима права на накнаду предметних трошкова. Обрачуном плате запосленима у јавним службама, применом посебних закона и општих аката, запослени на одређеним радним местима са најнижим коефицијентом, примају плату у нижем износу од минималне зараде и у тој ситуацији вршена је исплата плате до висине вредности минималне зараде. Међутим, исплатом плате запосленима у јавним службама у висини вредности минималне зараде не активирају се правила општег радно-правног статуса према коме запослени, који у складу са Законом о раду остварује право на исплату минималне зараде, има право на увећану зараду и накнаду трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, у смислу одредбе члана 108. и 118. Закона о раду. Горе наведени посебни прописи не предвиђају право на накнаду за исхрану и регрес за коришћење годишњег одмора, посебном нормом, јер су ове накнаде обухваћене и садржане у коефицијенту за обрачуна плате (члан 4. став 2. Закона о платама у државним органима и јавним службама), што значи да се иста остварују кроз обрачуна и исплату плата, услед чега нема ни основа (упућујућих норми) да се примењују параметри из колективних уговора за запослене у јавним предузећима, односно Општег колективног уговора. Стога, према садржају наведених посебних закона, нема правне празнине по питању права на исплату накнаде трошкова исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, због чега нема ни услова за супсидијерну примену Закона о раду (члан 2. Закона о раду), што значи да је тужбени захтев тужиље неоснован.

На основу Закључка усвојеног на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 05.07.2022. године, запослени којима се плате исплаћују у висини вредности минималне зараде у јавним службама, као корисницима буџетских средстава, остварују право на накнаду трошкова исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора по основу рада, применом коефицијента за обрачуна и исплату плата, у ком је садржан додатак на име тих накнада и саставни је део коефицијента за сваког запосленог. Због тога се наводима ревизије тужиље неосновано побија правилност примене материјалног права.

Правилна је и одлука о трошковима парничног поступка јер је донета правилном применом одредбе члана 153. став 1, 154. и 165. став 2. Закона парничном поступку.

Из изложених разлога, Врховни касациони суд је одлуку као у изреци донео применом одредбе члана 414. став 1. Закона парничном поступку.

**Председник већа – судија
Гордана Комненић, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**